

Mégis bele lehet lépni ugyanabba a folyóba kétszer! II.

Nagy Imre – tudományos munkatárs,
Erdészeti Tudományos Intézet Ökonómiai Osztály

Egy erdészgenerációnyi és nemesnyár vágáskornyi idő eltelt az úgynevezett „celluló program” lecsengése és gyászos bukása óta. Ismét időszzerű a magyar nemesnyár-gazdálkodás helyzetének áttekintése, értékelése.

Érdemes vizsgálni a tervezett vágáskorokat.

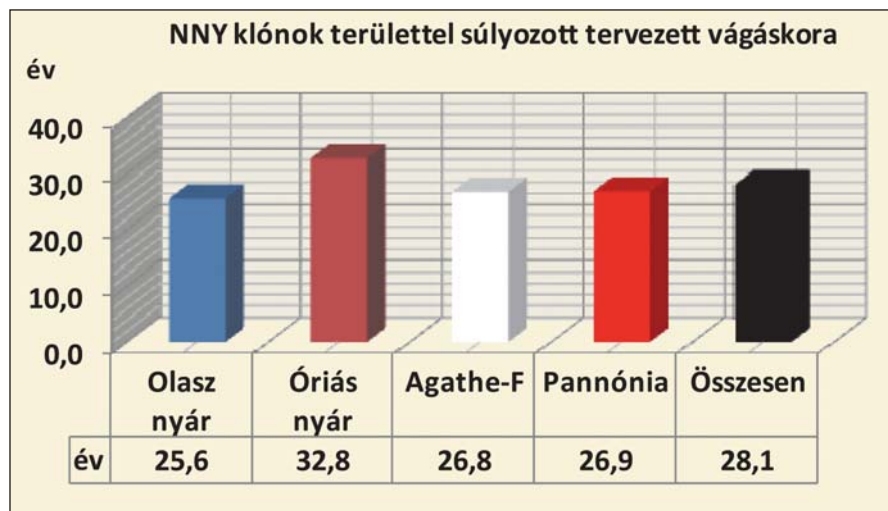
Leszűrhető következtetések:

- A vizsgált négy klón tervezett vágáskora még a legjobb termőhelyeken is körülbelül 5 évvel meghaladja a pénzügyileg számított optimumot (20-22 év, Márkus és munkatársai).
- Ráadásul minél gyengébb a termőhely, a vágáskorok annál inkább csökkenni kellene (V-VI. FTO 15 év, Márkus és munkatársai), ez pedig nem tükröződik vissza az Országos Erdőállomány Adattárban.
- A tényleges vágáskor meghaladja a tervezett vágáskort.
- A vágáskor tervezése sem gazdálkodói, sem hatósági oldalról közgazdaságilag nem tudatos.

Az élőfa-készlet megoszlása is nagy jelentőséggel bír.

Az összes élőfa-készletnél a gazdasági számításokhoz alkalmasabb információkhoz juthatunk klónonként a fajlagos fakészletet (br.m³/ha), a termőhely minőségét (I-VI. FTO) és a kor összefüggéseit vizsgálva. Ezt pedig a regresszióanalízis segítségével valósíthatjuk meg.

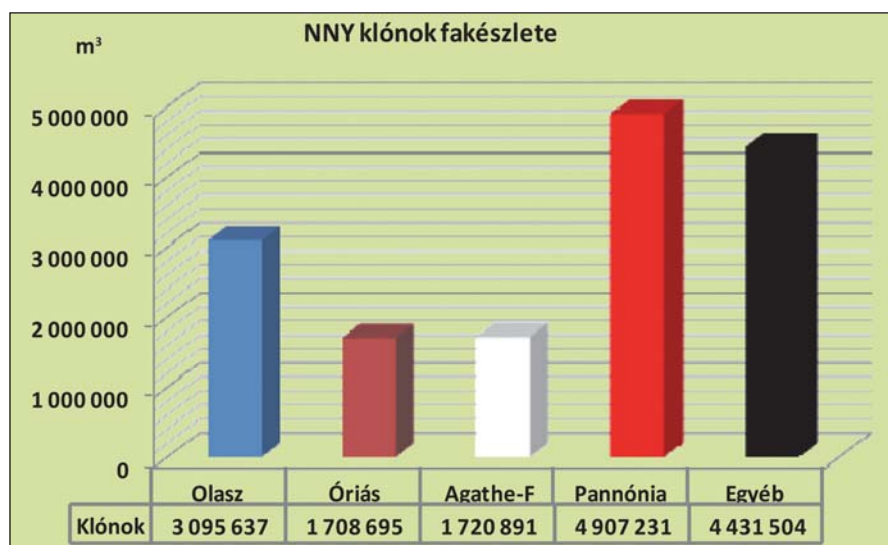
Mindenekelőtt az Országos Erdőállomány Adattár adatbázisait kellett megszűrni. Az első vizsgált elem a magasság, mivel a korhoz kötődően a termőhelyet aszerint osztályozzuk. Következő lépésben a mellmagassági átmérő és kor, majd legvégül a fajlagos fakészlet és kor összefüggésének egyenleteit számítottam ki fatermési osztályonként. A mintán előszűréssel éltem. Terület ≥ 1 ha, 10 év \leq kor ≤ 45 év. A korbehatárolással elkerülhető volt, hogy tervezési adat zavarjon be, így mért magasságból, átmérőből stb. indultam ki. A fakészlet-

NNY klónok területi és fakészlet-megoszlása

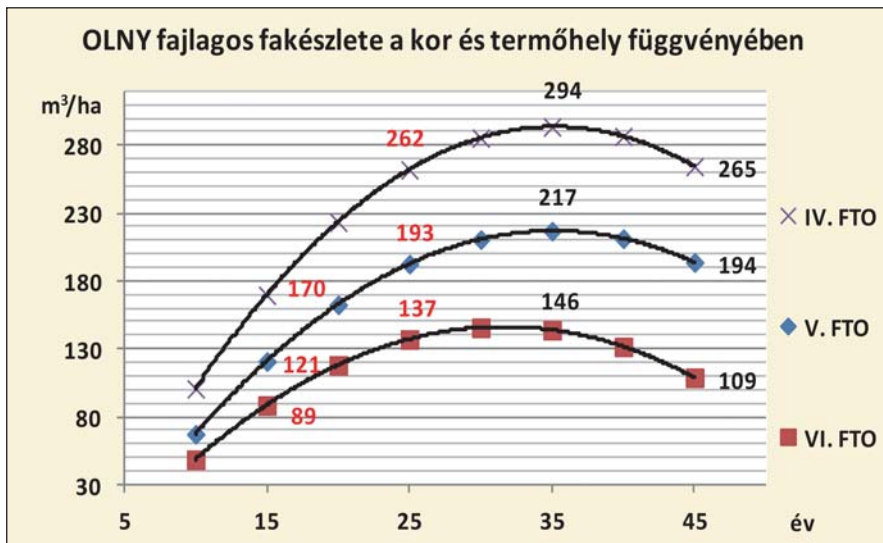
Fafaj/klón	Terület		Fakészlet	
	ha	%	brm ³	%
Olasz nyár	27 039	21,8	3 095 637	19,5
Óriás nyár	8 601	7,0	1 708 695	10,8
Agathe-F	11 593	9,4	1 720 891	10,8
Pannónia	44 614	36,1	4 907 231	30,9
Egyéb klónok	31 908	25,8	4 431 504	27,9
Összesen	123 757	100	15 863 959	100

32 722 m³ hagyásfa, hagyásfa-csoport terület nélkül.
1 430 820 m³ 1 ha nál kisebb állományrészen.
Az összes élőfakészlet 4,4 %-a.

2. ábra

OLNY minta			OLNY számított értékek			
kor	>=	10 év	Kor	Fajlagos élőfakészlet m ³ /ha		
kor	<=	45 év		IV.	V.	VI.
terület	>=	1 ha	FTO			
Összes terület		27 039 ha	10	101	67	48
IV.FTO		7 856 ha	15	170	121	89
V.FTO		3 067 ha	20	224	163	118
VI.FTO		4 230 ha	25	262	193	137
Mintába vont terület		15 153 ha	30	286	211	146
Minta aránya az össz.		56%	35	294	217	144
			40	287	211	132
			45	265	194	109
			25,6	266	195	139

re vonatkozó megfelelő adatbázis klónként általában IV.(III.) – VI. FTO-ban állt rendelkezésre.

Szoros összefüggést a magasságnál találtam (az FTO-ba sorolás alapja), a D1,3 – cm és V – m³/ha a klónokon és fatermési osztályokon belül is nagyon szór (záródás, kezelés mikéntje).

Az 1981. évi NNY-elemzés alapján ökölszabályként alkalmazhatjuk azt a tételt, miszerint a gazdasági küszöbérték = 15 éves korban az összfatermés átlagnövedéke 10 m³/ha/év (Márkus és munkatársai). A fő ár- és költségarányok azóta sem változtak. 15 éves korig a termőhely és az I. kiviteli hálózat

függvényében 1 TI és 1 TKGY kerülhet végrehajtásra, de a VI. FTO-ban esetleg már nincs is fahasználat. A kapott eredményeket az OLNY klónon mutatom be.

Az OLNY 89 br.m³/ha VI. FTO-ban elért 15. éves kori élőfa-készlete, a ~ 6 br.m³/ha/év tételű 15. éves átlagnövedék, még a nem valószínű végrehajtású TI-TKGY értékét hozzáadva is bizonyosan gazdasági küszöbérték alatti termelésre utal. Az értékek a PANY klónnál VI. FTO, 15. év, 81 br.m³/ha, az Agathe-F klónnál VI. FTO, 15. év, 85 br.m³/ha, míg az ÓNY klónnál ugyanez az érték mindössze 54 br.m³/ha. Az ÓNY klónnál

még az V. FTO vonatkozó adata is csupán 94 br.m³/ha.

Összegezve bátran kijelenthető, hogy NNY állományaink VI. FTO besorolású része gazdasági küszöb alatti „nyárfatemető”. Ezek becslült összes területe ~ 45 000 ha, 36%.

A korábbi gondolatok mentén továbbmenve, ha az erdőtelepítés támogatása fedezi az I. kivített és a fiatal korfok költségeit, egyúttal nagyvonalúan úgy tekintjük, hogy az előhasználati bevétel és a véghasználatig felmerülő költség szaldónk legalább „0”, akkor marad valamennyi véghasználati eredmény.

A tervezett vágáskoroknál kiszámítottam klónként a várható fakészletet és a véghasználat eredményét (lábbon álló ár). Átlagos költségszinttel, választékeloszlással és apadékkal, viszonylag kedvező változatot vettem figyelembe.

A 330-500 eFt/ha véghasználati eredmény nem, vagy alig fedezi az erdőfelújítási költségeket. Mindent összeadva még akkor sincs a VI. FTO termőhelyen a NNY-gazdálkodásnak eredménye, ha támogatásból megfinanszírozott erdőtelepítést vizsgálunk.

Végső következtetések:

- Megismételtük(jük) a cellulózprogram hibáit!
- A VI. FTO minden vizsgált és meghatározó NNY klónnál már gazdasági küszöb alatti erdő, az ÓNY esetében valószínűleg az V. FTO is.
- Ekkor a megfinanszírozott I. kivittel mellett sincs az erdőnek pozitív előjelű járadéka.
- Sajnálatosan az álló NNY állományok ~ 36%-a, legalább 45 000 ha ismét nyárfatemető!
- Nagyon gyenge termőhelyeken a NNY erdőtelepítés és a támogató célja megvalósul (területet vonunk ki a mezőgazdasági növénytermesztésből, erdőművelési ágba sorolódik a termőföld), de végeredményében a veszteséges mezőgaz-

Lábbon álló ár a VI. FTO -ban												
Klón	A tervezett vágáskorban											
	fakészlet	apadék	fakészlet	Elérhető választékok						Termelési költség		Eredmény
				Fr.II/Fagyártmány			Tűzifa/Rostfa/Erőművi fa			Ft/nm ³ **	Ft	
	br.m ³ /ha	%	nm ³ /ha	%	nm /ha	Ft/nm ³ *	%	nm ³ /ha	Ft/nm ³ *	Ft/nm ³ **	Ft	Ft/ha
OLNY	139	15	118	10	12	10 000	90	106	7 000	3 300	389 212	471 772
ÓNY	97	15	82	10	8	10 000	90	74	7 000	3 300	271 682	329 312
Agathe-F	145	15	123	10	12	10 000	90	111	7 000	3 300	405 828	491 913
PANY	145	15	123	10	12	10 000	90	111	7 000	3 300	407 392	493 809

*Erdei rakodói paritáson.
**Fakitermelés+közéltés+kiszállítás erdei rakodóig (500 - 1 000 m).

dasági növénytermesztést „áttoljuk” veszteséges erdészeti termelésbe, ami viszont nem felel meg a nemzetgazdasági érdekeknek.

- A nyárfatemetőknél klónváltás, vágófafajcserés szerkezet-átalakítás végrehajtása indokolt.
- A VI. FTO-ban a tervezett vágáskorok melletti elérhető fakészlet és lábön álló ár erre nem biztosít fedezetet (330-500 000 Ft/ha).
- A folyamatos termeléshez külső erőforrás bevonása szükséges.

Javaslatok:

- A NNY az alacsony ökológiai értéke miatt az erdőtelepítésekben csak a jó, vagy közepes termőhelyeken (I-IV. FTO) legyen támogatva (termőhely-értékelés és/vagy a telepítési terv pénzügyi elemzéssel történő kiegészítése).
- A jó termőhelyeken a fontos alapanyagok előállítása érdekében (pl. lemezipari rönk) felárast többlettámogatást célszerű adni (pl. nyesés műveletére), illetve a tervezésszaktanácsadás külön pénzügyi támogatása is indokolt lehet.
- Az erdőfelújításokban a gyenge NNY termőhelyeken a fajcserés szerkezet-átalakítás támogatása a célszerű megoldás.
- A támogatott NNY erdőtelepítések minimális egységnyi területnek, mint határértéknek az előírása 2 ha kiterjedésben.
- A tervezett vágáskor csökkentése. A NNY állományok vágásérettségi szakaszának alsó értéke 15 év legyen, attól a kortól pedig szabad gazdálkodói döntés a véghasználat végrehajtása. Ez nem igazgatási, hanem közgazdasági kérdés.
- A felfutó klónok tudományos igényű és mélységű vizsgálata, a várható gazdasági eredmény kimutatása fontos és megfinanszírozott kutatási témakörként szerepeljen.

Felhasznált irodalom:

Halupa Lajos-Simon Miklós: Az „I-214” NYÁR, Akadémiai Kiadó, Budapest 1985.

Halupa L.-Tóth B.: A nyár termesztése és hasznosítása, Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1988.

Ültetvényyszerű Fatermesztés 1-2. Szerk.: Führer Ernő - Rédei Károly - Tóth Béla, Agroinform Kiadó, Budapest, 2009.

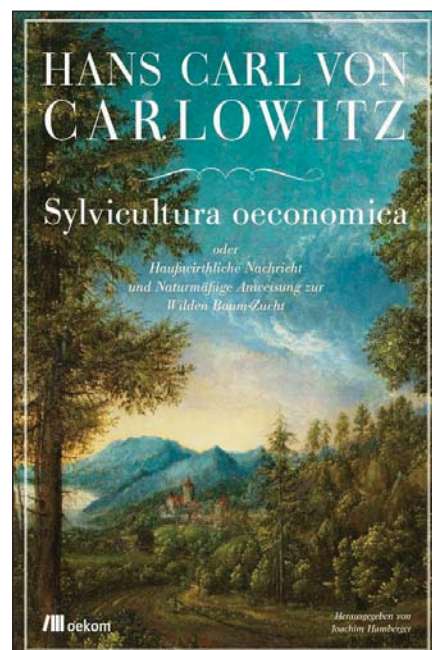
Köszönetnyilvánítás

Köszönet a NÉBIH Erdészeti Igazgatóságának az adatszolgáltatásért! 🌿

Dr. Somogyi Zoltán cikkének margójára

Az Erdészeti Lapok májusi számában Hans Carl von Carlowitz *Sylvicultura oeconomica* című könyvéről (is) szóló cikk időszerűségét az is mutatja, hogy az idén Münchenben az Oekom Kiadó ismét kiadta a könyvet, immár a számunkra használhatóbb, latin betűs írással. A könyvhöz az előszót és a szerző bemutatását Dr. Joachim Hamberger erdőmérnök, az Állami Élelmiszeripari, Mezőgazdasági és Erdészeti Vezetői Akadémia (Staatlichen Führungsakademie für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten, Landshut, Bayern) docense, Fenntarthatóságért Egyesület (Verein für Nachhaltigkeiten e.V.) elnöke írta. A fenntarthatóság kérdése ma időszerűbb, mint bármikor, a könyv magyarítása ezért a hazai erdészeti szakkönyvkiadásunk egyik legfontosabb feladata lenne!

Keresztes György

Mátyás Csaba akadémikus 70 éves

Május 23-án, „Gondolatok az erdő jövőjéről” címmel kötetlen kerekasztal beszélgetés és baráti együttlét keretében, kollégái, munkatársai, egykori és mai tanítványai köszöntötték Mátyás Csaba akadémikust, az ERTI Károni Arborétumának Ökoturisztikai Központjában. Dr. Borovics Attila az ERTI főigazgatója üdvözlő szavaiban utaltak arra, hogy az akadémikus szívében valójában mindig „ERTI-s” maradt. Ezen túlmenően tudományos munkásságával hidat képzett a soproni egyetem és az intézet között, amely ma már – ennek köszönhetően is – a nemzetközi kutatói hálózat elismert intézménye. Az ünnepi köszöntések sorát Solymos Rezső akadémikus folytatta az 1963-as esztendő is felidézve, amikor először találkozott Mátyás Csabával a drezdai egyetem erdészeti fakultásán. Fél évszázadot felölelő szakmai, baráti kapcsolatuk ekkor vette kezdetét. A további felszólalók között Dr. Bondor Antal a kutató, a pályatárs szak-

mai életútjának főbb állomásait, sarokpontjait idézte fel, megállapítva, hogy az ünnepelt, az erdészeti genetika és klímakutatás terén iskolát teremtett. Dr. Führer Ernő már a fiatalabb szakmai generáció képviselőjében emlékezett vissza a közös kutatói munkára, melyet sorban követtek az egykori és mai tanítványok, akár versebe is öntött, köszöntő szavai. A szinte családias hangulatú rendezvényt rendhagyó szakvezetés zárta az arborétumban, melyet maga az ünnepelt vezetett.

Nagy László

